

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 1642/2021
01.07.2021. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија Звездане Лутовац, председника већа, Драгане Маринковић и Гордане Комненић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., кога заступа пуномоћник Милан Савић, адвокат из ..., против тужене ББ из ..., коју заступа пуномоћник Драгослав Петровић, адвокат из ..., ради поништаја уговора и утврђења права својине, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 2929/20 од 12.01.2021. године, у седници одржаној 01.07.2021. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УСВАЈА СЕ ревизија тужене и **УКИДА** пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж 2929/20 од 12.01.2021. године у преиначујућем делу и одлуци о трошковима другостепеног поступка и у том делу предмет враћа другостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Новом Саду П 2324/2018 од 22.09.2020. године, ставом првим изреке, одбијен је примарни тужбени захтев тужиоца којим је тражено да се поништи уговор о доживотном издржавању који је у својству примаоца издржавања закључила ВВ са туженом као даваоцем издржавања, закључен дана 23.03.2012. године пред Основним судом у Новом Саду под бројем РЗ 283/2012, па ће се заоставштина иза пок. ВВ распорити по закону, као и да се обавезе тужена да тужиоцу накнади трошкове спора. Ставом другим изреке, одбијен је евентуални тужбени захтев тужиоца којим је тражено да се утврди да је тужилац власник $\frac{1}{2}$ идеалног дела двособног стана на трећем спрату, површине 53 м² у ..., улица ..., саграђен на к.п. бр. ..., уписан у Лист непокретности број ... К.О. ..., а по основу брачне тековине стечене у браку пок. ГГ са пок. ВВ, што би тужена била дужна да призна и трпи да се ово право упише у књиге евиденције непокретности без њене сагласности, као и да се обавезе тужена да тужиоцу накнади трошкове спора. Ставом трећим изреке, обавезан је тужилац да туженој накнади трошкове парничног поступка у износу од 248.650,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 2929/20 од 12.01.2021. године жалба тужиоца је делимично усвојена и првостепена пресуда преиначена, тако што се поништава уговор о доживотном издржавању закључен дана 23.03.2012. године пред Основним судом у Новом Саду под бројем РЗ 283/2012 између ВВ као примаоца

издржавања и тужене ББ као даваоца издржавања у делу у ком је прималац издржавања ВВ располагала са $\frac{1}{2}$ идеалног дела двособног стана на трећем спрату, површине 53 м² у ..., у улици ..., саграђеног на к.п. бр. ..., уписаног у Лист непокретности број ... К.О. ... и утврђује да је тужилац по основу брачне тековине стечене у браку пок. ГГ са пок. ВВ стекао право власништва у $\frac{1}{2}$ идеалног дела на предметном двособном стану на трећем спрату, површине 53 м² у ..., улица ..., саграђеном на к.п. бр. ... и уписаном у Лист непокретности број ... К.О. ..., што је тужена дужна да призна и трпи и да се ово право тужиоца упише у књиге евиденције непокретности без њене сагласности и обавезује тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 290.350,00 динара, са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате, док је у делу којим је одбијен захтев за поништај уговора о доживотном издржавању преко досуђеног идеалног дела до траженог поништаја уговора у целости, као и у делу којим је тражено да се заоставштина пок. ВВ расправи по закону, жалба тужиоца одбијена и првостепена пресуда потврђена. Тужена је обавезана да тужиоцу накнади трошкове жалбеног поступка у износу од 33.000,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену у преиначујућем делу и одлуци о трошковима поступка, тужена је благовремено изјавила ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права, као и прекорачења тужбеног захтева у поступку пред другостепеним судом.

Одлучујући о ревизији на основу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11... 18/20), Врховни касациони суд је утврдио да је ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП-а на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, сада пок. ГГ (који је преминуо у току ове парнице и чији је наследник тужилац АА) и сада пок. ВВ, закључили су брак 31.08.1975. године у ... Сада пок. ВВ била је носилац станарског права на стану у ... у улици ..., који је пре закључења брака са ГГ разменила по уговору који је закључен 15.01.1975. године за стан у улици ... у ..., који је предмет овог спора. Уговором о замени констатовано је да ВВ своје право коришћења стана доказује уговором о коришћењу стана који је закључен са Командом гарнизона Града Београда од 26.12.1973. године у ком је означена као носилац станарског права, а сада пок. ГГ као члан њеног домаћинства. Сада пок. ВВ и ГГ су и пре закључења брака живели заједно у ..., а након закључења брака у ... (ГГ родном крају) и у предметном стану, који је сада пок. ВВ откупила по уговору о откупу стана у друштвеној својини од 23.11.1999. године. Током трајања брачне заједнице сада пок. ГГ је радио као ... у ... „...“ до пензије, док је ВВ била домаћица. У току 2000-те године она је напустила брачну заједницу јер више није желела да живи у ... и вратила се у ... Због поремећених брачних односа њихов брак је разведен пресудом од 07.05.2003. године. Након развода брака сада пок. ГГ је наставио да живи на селу да би после извесног времена дошло до помирења између супружника, те су наставили да живе заједно, тако што је ГГ од раног пролећа до јесени време проводио на селу, а током зиме у ... и поново су закључили брак 28.08.2008. године. Међутим, међусобни односи супружника били су нарушени о чему је сада пок. ВВ причала познаницима и пријатељима, па и туженој са

којом се упознала и дружила десетак година с обзиром да је тужена имала ... салон у њиховој згради. Због неповерења у супруга пок. ВВ је предложила туженој да закључе уговор о доживотном издржавању. Уговор је закључен и оверен у суду 23.03.2012. године, са чијом садржином је био упознат и ВВ супруг ГГ, који је и сам требало да буде прималац издржавања али је на дан овере напустио судницу и одбио да потпише уговор. Уговор је протумачен странкама и објашњене његове правне последице, а уз уговор је прикључен и неуропсихијатријски налаз и мишљење који садржи закључак да је пословна способност ВВ у потпуности очувана. Овим уговором као даваоци издржавања, тужена и њен супруг, обавезали су се да примаоца ВВ до краја живота издржавају тако што ће од маја 2012. године плаћати режијске и комуналне трошкове, бринути се о њој, по потреби обављати куповине, водити је код лекара, након смрти сахранити по обичајима о сопственом трошку и друго ближе наведено у првостепеној пресуди, при чему заједница живота није уговорена, осим у случају евентуалне болести примаоца. У уговору је наведено да је прималац у браку са ГГ, те да нема своје брачне, ни ванбрачне деце, а да од родбине има само полусестру која има три ћерке са којима није у контакту већ дуже време, па жели да разбаштини и супруга и родбину и даје безусловну сагласност да се по њеној смрти даваоци издржавања упишу као власници предметног двособног стана и свих покретних ствари у њему. Тужена је са супругом уредно извршавала све обавезе из предметног уговора о доживотном издржавању, а када је супруг тужене преминуо, пок. ВВ и тужена су 20.04.2016. године закључиле анекс уговора о доживотном издржавању у коме је наведено да су обавезе из основног уговора до тог дана уредно извршаване, а као давалац издржавања са истим обавезама и правима је означена само тужена. ВВ је преминула у марту 2017. године и тужена је организовала сахрану и платила трошкове, а у предметном стану је остао да живи супруг ГГ о коме су бринуле комшије, све до његове смрти у фебруару 2018. године. Тужена је на основу уговора о доживотном издржавању извршила укњижбу права својине на предметном стану, а у посед је ушла након смрти ГГ.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је одбио примарни тужбени захтев као неоснован, налазећи да нису испуњени услови за поништај уговора о доживотном издржавању из члана 203. Закона о наслеђивању, нити постоје разлози пословне неспособности примаоца издржавања за закључење уговора, а што се тиче испуњења уговора, закључио је да су обавезе даваоца у целини извршене (иако би то представљало разлог за раскид, а не ништавост уговора). Што се тиче евентуалног тужбеног захтева за утврђење брачне тековине, првостепени суд је закључио да предметни стан не улази у режим заједничке имовине супружника, јер је откупљен као посебна имовина сада пок. ВВ, будући да је добијен пре закључења брака, а осим тога, сада пок. ГГ, није учествовао у отплати откупне цене у претежном периоду трајања уговора, с обзиром на прекид брачне заједнице од 2000.-2008. године и чињеницу да је од маја 2012. године отплату рата преузела тужена.

Другостепени суд је прихватајући утврђено чињенично стање закључио да предметни стан представља брачну тековину супружника јер је откупљен у току трајања брака сада пок. ВВ и пок. ГГ, а околност да је стечен заменом за други друштвени стан пре закључења брака и да је носилац станарског права била сада пок. ВВ није од утицаја, будући да су сходно одредби члана 15. Закона о стамбеним односима САПВ брачни другови били суносиоци станарског права, па када један од супружника који је уговорни носилац станарског права закључи уговор о откупу стана, стан улази у режим заједничке имовине супружника на основу члана 171. став 1. Породичног закона. Стан је откупљен по бенефицираној, нетржишној цени, за чију

отплату није од значаја ко је од супружника имао већу зараду и ко је обезбедио износ за отплату откупне цене. Зато је усвојио другопостављени тужбени захтев за утврђење права власништва од $\frac{1}{2}$ идеалног дела на предметном стану, док је у погледу првостављеног захтева за поништај уговора о доживотном издржавању (налазећи да је погрешно означен као примарни), закључио да нису испуњени услови за поништај уговора. Међутим, правни претходник тужиоца је по сили закона био сувласник $\frac{1}{2}$ идеалног дела предметног стана и његова супруга је уговором о доживотном издржавању могла располагати само својим сувласничким уделом, док је у преосталом делу уговор ништав, па је пазећи по службеној дужности на ништавост уговора, у том делу тужбени захтев усвојен, без обзира на чињеницу да је формулисан као захтев за поништај уговора, а не као захтев за утврђење ништавости.

Врховни касациони суд налази да се основано ревизијом тужене указује на прекорачење тужбеног захтева учињено у поступку пред другостепеним судом, сходно одредби члана 407. став 1. тачка 5. Закона о парничном поступку.

Тужилац је поставио тужбени захтев у поднеску од 18.06.2019. године, којим је предложено да се тужбени захтев усвоји, тако што се поништава предметни уговор о доживотном издржавању, па ће се заоставштина иза пок. ВВ, бивше из ..., распарити по закону, с тим да уколико суд одбије наведени тужбени захтев, тужилац предлаже да суд усвоји следећи тужбени захтев којим се утврђује да је тужилац власник $\frac{1}{2}$ идеалног дела предметног стана по основу брачне тековине стечене у браку пок. ГГ са пок. ВВ што би тужена била дужна да призна и трпи и да се ово право упише у књиге евиденција непокретности без њене сагласности. Тужена се није противила преиначењу тужбе са тужбеним захтевом као у наведеном поднеску (рочиште за главну расправу 27.02.2020. године).

Према члану 197. Закона о парничном поступку у једној тужби тужилац може да истакне више захтева против истог туженог ако су сви захтеви повезани истим чињеничним и правним основом (став 1.). Тужилац може два или више тужбених захтева у међусобној вези да истакне у једној тужби, на начин да суд усвоји следећи од тих захтева ако нађе да претходни захтев није основан (став 2.). То значи да када тужилац у једној тужби истакне два или више тужбених захтева у међусобној вези, али тако да суд усвоји следећи од тих захтева ако нађе да онај који је испред њега истакнут није основан, ради се о основном и евентуалном тужбеном захтеву, који не могу бити усвојени кумулативно. У овој процесној ситуацији суд је у обавези да најпре испита основаност првоистакнутог (основног захтева), док о осталим (евентуалним) захтевима одлучује тек уколико оцени да примарни захтев није основан.

Евентуалном кумулацијом у смислу цитиране законске одредбе, тужилац одређује редослед одлучивања о тужбеним захтевима, па усвајањем првог захтева, распаривање о другом постаје беспредметно и приликом одлучивања суд је везан за редослед захтева који је одредио тужилац. Уколико суд код евентуалне кумулације тужбених захтева приликом одлучивања, одступи од наведеног то представља прекорачење захтева. Ово произлази из чињенице да код евентуалне кумулације нема равноправности захтева, већ постоји зависност евентуалног захтева од примарног захтева у том смислу што у случају да суд усвоји примарни захтев, неће одлучивати о евентуалном захтеву и обрнуто. У конкретном случају другостепени суд је усвојио основни тужбени захтев за поништај уговора о доживотном издржавању, из разлога апсолутне ништавости уговора у погледу $\frac{1}{2}$ идеалног дела предметног стана, а такође и

евентуални тужбени захтев о коме суд одлучује тек уколико оцени да примарни захтев није основан. Поступајући на изложен начин, другостепени суд је прекорачио границе тужбеног захтева, чиме је учинио битну повреду одредаба парничног поступка која је прописана као ревизијски разлог у члану 407. став 1. тачка 5. ЗПП-а.

У поновном поступку, другостепени суд ће узети у обзир изнете примедбе, отклонити битну повреду поступка и донети правилну и закониту одлуку

Из наведених разлога одлучено је као у изреци на основу члана 417. став 2. ЗПП-а.

**Председник већа-судија
Звездана Лутовац,с.р.**

За тачност отправака
Управитељ писарнице
Марина Антонић